

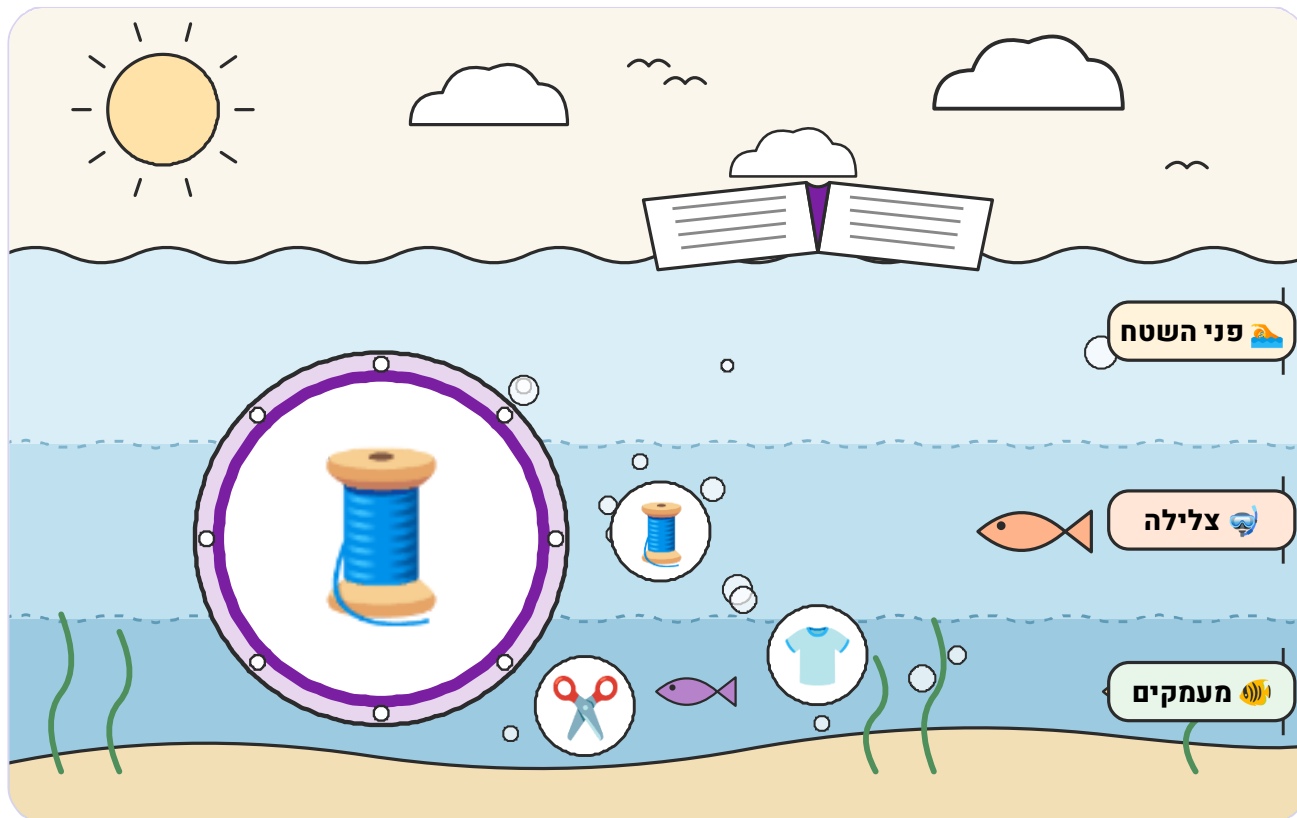

חוברת תלמיד • קריאה והבנה • יסודי (לכיתות ג'-ו')

לא זורקים, משדרגים: אפסייקלינג

מהו אפסייקלינג, מה אלמה גילתה בז'קט של סבא, איך מקימים סדנה ביתית, ולמה זה הרבה יותר מטרנד – צוללים בשלבים: מתחילים על פני המים ויורדים לעומק.

תאריך:

כיתה:

שם:

טקסט ושאלות

- 10 הטקסט: הז'קט של סבא
- 12 חלק א' – שחייה על פני השטח
- 13 חלק ב' – צלילה
- 14 חלק ג' – מעמקים
- 17 בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה
- 2 מהדורה למורה ומפתח תשובות

כלים לקריאה

- 6 דף האסטרטגיות
- 7 מפת הצלילה
- 8 סימניות לגזירה
- 9 כרטיסי מילים לקיפול

איך משתמשים?

א. מתחילים בדף האסטרטגיות ובמפת הצלילה. ב. קוראים את הטקסט ועוצרים בתחנת העצירה. ג. עונים על השאלות לפי העומק: פני המים, צלילה והמעמקים. ד. מסיימים בבדיקה עצמית ובכרטיס יציאה.

יסודי

עובד גם בשחורלבן

ניסוח לבנים ולבנות

להדפסה

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות

מהדורה למורה – יסודי. כאן מרכז כל מה שצריך לפני השיעור: מטרות, מערך ל-45 דקות, גרסה קצרה, חיבור למודלים של חוסן, טיפים ומפתח תשובות. אפשר להסיר את הדפים האלה לפני צילום החוברת לתלמידים.

מטרות השיעור

- להבין מהו אפסייקלינג ובמה הוא שונה ממיחזור, ולאתר בטקסט מידע גלוי, גם מתוך טבלה.
- לקרוא בין השורות: לזהות את הבחירות של דמות, מבנה טקסט טיעוני (טענה, נימוקים, טענות נגד ומענה) ותפקידן של מילות קישור.
- לגבש עמדה אישית מנומקת על ההבדל בין מחיר לערך ועל צרכנות אחראית, ולתכנן פרויקט שדרוג ראשון בבטחה, בלי לקנות דבר.

גרסה קצרה – 10 דקות

מציגים את המשפט 'מיחזור שואל איך ניפטרים מזה, ואפסייקלינג שואל מה זה יכול להיות' ושואלים על פריט נשכח בארון. קוראים פסקה אחת מהטקסט המתאים לשכבה ועונים על שאלת 'פני המים' אחת. מסיימים בכרטיס יציאה.

שאלת פתיחה לכיתה

פתחו בדמיון את הארון שלכם: יש בו פריט שלא לבשתם כבר שנה? אם הייתם יכולים להפוך אותו למשהו אחר לגמרי, מה הוא היה הופך להיות?

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

חוסן ויצירתיות: גש"ר מאח"ד • עש"ן ד"ק • מעש"ה

מעש"ה הוא הציר המרכזי בנושא: כשחבר או חברה מפחדים להתחיל או כשצוחקים על פריט ששדרגו – מ – מחויבות 'אני כאן איתך', ע – עידוד לפעולה (משימה קטנה עכשיו, פרויקט אחד קטן), ש – שאלות (מה קרה? מה עוזר לך? מה הפריט הזה יכול להיות?), ה – הבניית רצף (מה קרה, מה עכשיו ומה הלאה: לפני, תוך כדי ואחרי). בגש"ר מאח"ד, אפסייקלינג מפעיל את ערוץ הדמיון (לראות פוטנציאל), את ערוץ הגוף (עבודת ידיים), את ערוץ אמונה וערכים (קיימות) ואת ערוץ החברה (אתגר עם חברים). כשהגזירה משתבשת או כשמתסכלים, אפשר לתרגל עש"ן ד"ק: ע – עצור, ש – שרירים (לכווץ אגרופים ולשחרר לאט), נ – נשימה (שאיפה איטית ונשיפה ארוכה), ד – דיבור עצמי ('גם אלמה פרמה פעמיים'), ק – קדימה (לבחור צעד קטן אחד ולהמשיך). חבר או חברה צחקו על בגד ששדרגתם, או מפחדים להתחיל? מעש"ה: מ – מחויבות ("אני כאן איתך"), ע – עידוד לפעולה (פרויקט קטן אחד, היום), ש – שאלות שמפעילות חשיבה ("מה הפריט הזה יכול להיות? מה הוא מספר עליך?"), ה – הבניית רצף (לפני, תוך כדי, אחרי). עובדים עם מבוגר/ת בסביבה, ועם כלים חדשים או חמים – רק באישור.

מערך שיעור - 45 דקות

דקות	שלב	מה קורה
5	פתיחה וצלילה ראשונה	שאלת הפתיחה על הפריט הנשכח בארון, ושקופית הפתיחה. מציגים את שלושת מפלסי הצלילה: פני המים, צלילה ומעמקים.
10	לפני הקריאה	מציגים את סוג הטקסט ואת מטרת הקריאה, וסוקרים כותרת, טבלה או איור. כל תלמיד/ה מנבא/ת מה יגלה בטקסט.
12	קריאה מודרכת	קוראים בקבוצות לפי שכבה (y, b, t, o, m). עוצרים ב'תחנת עצירה', ובסוף עונים על שאלות 'פני המים'.
8	צלילה	עונים על שאלות ההסקה ועל משימת המיון וההדגשה, ודנים בבחירות של הכותב/ת ובמילות הקישור.
7	המעמקים	משימת כתיבה או שיח, ומסלול הבחירה 'בחרו את דרככם' שמתרגל את מודל מעש"ה.
3	סיכום	כרטיס יציאה וסבב קצר של 'פריט אחד שאני רוצה לשדרג'.

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

טיפים להנחיה

- אסטרטגיית קריאה בשלושה שלבים. לפני הקריאה: מכירים את סוג הטקסט ואת המטרה, וסוקרים טבלה ואיור. תוך כדי קריאה: עוצרים בתחנת העצירה ומסמנים מילות קישור. אחרי הקריאה: עונים לפי שלושת המפלסים – פני המים (מה כתוב), מתחת למים (מה מתכוונים) והמעמקים (מה אני חושב/ת).
- פרויקטים ביתיים: לפני שמטילים משימת שדרוג, ודאו שלכל תלמיד ותלמידה יש מבוגר/ת שישגיח/תשגיח בבית, וחזרו על שורת הבטיחות (מספריים, מחטים, דבק, מגהץ ואקדח דבק חם). לעולם אל תדרשו לקנות חומרים: עובדים רק עם מה שיש בבית או עם שאריות שהכיתה אוספת. רגישות כלכלית: אל תשוו בין ארונות ואל תשאלו כמה עלה פריט.
- מרחב בטוח: משימות על חפצים משפחתיים (כמו הז'קט של סבא) עלולות לעורר זיכרונות של אובדן או מעבר דירה או ארץ. אפשרו תמיד לבחור בפריט אחר או לא לשתף. זו שיחה תומכת, לא טיפול; כל חשש לשלומו של תלמיד או של תלמידה – מעבירים ליועצת. כשיש לעג על בגד או על מראה, עוצרים בעדינות ומתרגלים את מעש"ה.

הכוונה לשאלה הפתוחה – יסודי

תשובות סגורות: 1 – בשקית 'לתרומה' בארון במרפסת; 2 – מחולצה של סבא מהטיולים; 3 – זיהה את החולצה וסיפר על טיול בצפון. בשאלה הפתוחה חפשו פריט מוחשי, מי היה הבעלים שלו, סיפור קצר, ונימוק לכך שהערך נובע מזיכרון, מסיפור או מהידיים שעשו אותו, ולא מהמחיר. סגירת הסיפור: 'מחיר זה מה שמשלמים בחנות; ערך זה מה שנשאר אחרי שהקופה נסגרת'.

מפתח תשובות למורה – יסודי. שאלות פתוחות: תשובות אישיות. מחפשים תשובה שנשענת על הטקסט, מנומקת ומנוסחת במשפטים שלמים.

מהדורה למורה

מהדורה למורה – מערך ומפתח תשובות (המשך)

שאלה	תשובה
1	ב. בשקית 'לתרומה' בארון במרפסת
2	א. מחולצה אדומה משובצת של סבא, מהטיולים שלו
3	ג. הוא זיהה את החולצה וסיפר על טיול בצפון
4	1. נכון 2. נכון 3. לא נכון 4. לא נכון
6	„אלמה ראתה ז'קט שכבר חי חיים שלמים...”
7	אלמה קנתה את הז'קט בחנות יד-שניה ← לא נכון, הטלאי נגזר מחולצה של סבא ← ✓ נכון, אלמה מכרה את הז'קט ביריד ← לא נכון, סבא סיפר לאלמה על טיול בצפון ✓ נכון, העבודה על הז'קט לקחה שלושה שבועות ← נכון, אלמה עבדה לבד, בלי מבוגר בסביבה ← לא נכון
8	1-ב, 2-ד, 3-א, 4-ג

כלים לקריאה

דף האסטרטגיות: איך קוראים לעומק?

אחרי הטקסט

מספרים במילים שלי
מה קרה בהתחלה, באמצע ובסוף?

מה הרגשתי?
מה אהבתי בסיפור?

מה לומדים?
מה אני לוקח/ת איתי?

בזמן הטקסט

מסמנים מילה קשה
עיגול סביב מילה שלא הבנתי.

עוצרים וחושבים
מה קרה עד עכשיו?

מדמיינים
איך זה נראה? מה הדמות מרגישה?

לפני הטקסט

מסתכלים על הכותרת
על מה הסיפור? מה אני כבר יודע/ת?

מסתכלים בתמונה
מה רואים? מה זה מספר לי?

מנחשים
מה לדעתי יקרה בסיפור?

מקרא סימונים בעיפרון

מתחבר אליי

מפתיע אותי

לא הבנתי

משפט חשוב

מילה לא מוכרת

רשימת בדיקה לקורא/ת

- ☐ קראתי את הכותרת ושאלתי את עצמי על מה הטקסט
- ☐ קראתי את כל הטקסט עד הסוף
- ☐ סימנתי מילה שלא הבנתי
- ☐ קראתי שוב את מה שלא היה ברור

המטרה שלי בקריאה

למה אני קורא/ת את הטקסט הזה? מה הייתי רוצה לגלות?

כלים לקריאה

מפת הצלילה: סוג הטקסט ומילים חדשות

מפת הצלילה שלי

מעמקים

חושבים, מביעים דעה ויוצרים

צלילה

מסיקים, מקשרים ובודקים מילים ומבנה

שחייה על פני השטח

מוצאים מידע שכתוב בטקסט

סוג הטקסט: טקסט סיפורי

מה מאפיין את סוג הטקסט הזה? כתבו שני סימנים שתחפשו בקריאה:

לפני שצוללים

מה אני חושב/ת שיקרה בטקסט? (לפי הכותרת)

מילים חדשות

מילה	פירוש	משפט משלי
דהוי	צבע שהחוויר ונהיה חלש מרוב שימוש וכביסה	
טלאי	חתיכת בד קטנה שתופרים מעל חור או קרע	
פרמה	פתחה תפרים שכבר נתפרו	
רקמה	קישטה בד בעזרת חוט ומחט	
יריד הקיימות	אירוע שבו מציגים רעיונות לשמירה על כדור הארץ	

סימניות לגזירה

גזרו לאורך הקו המקווקו ✂

המעמקים

מעבר לשורות

- מה אני חושב/ת?
- מה הייתי עושה?
- מה למדתי?

השאלה שלי: 🖋

לא זורקים, משדרגים: אפסייקלינג
יסודי 🐻

צלילה

בין השורות

- למה זה קרה?
- מה הדמות מרגישה?
- מה פירוש המילה?

השאלה שלי: 🖋

לא זורקים, משדרגים: אפסייקלינג
יסודי 🐻

פני המים

כתוב בטקסט

- מי בסיפור?
- מה קרה?
- איפה ומתי?

השאלה שלי: 🖋

לא זורקים, משדרגים: אפסייקלינג
יסודי 🐻

כלים לקריאה

כרטיסי מילים לקיפול

גזרו כל כרטיס, קפלו לאורך הקו המנוקד שבאמצע – המילה מקדימה והפירוש מאחור. תרגלו בזוגות. ✂

צבע שהחוויר ונהיה חלש מרוב שימוש וכביסה	דהוי
חתיכת בד קטנה שתופרים מעל חור או קרע	טלאי
פתחה תפרים שכבר נתפרו	פרמה
קישטה בד בעזרת חוט ומחט	רקמה
אירוע שבו מציגים רעיונות לשמירה על כדור הארץ	יריד הקיימות
ישבה ליד אלמה כל הזמן	אמא
הלוותה מכונת תפירה	הדודה
סיפר על הטיול בצפון	סבא

הזיקט של סבא

לפני הקריאה

סוג הטקסט: טקסט סיפורי. האם יש לכם בגד או חפץ ישן שאתם לא מוכנים לזרוק? למה?

הניחוש שלי:

מילון קטן

דהוי

צבע שהחוויר ונהיה חלש מרוב שימוש וכביסה

טלאי

חתיכת בד קטנה שתופרים מעל חור או קרע

פרמה

פתחה תפרים שכבר נתפרו

רקמה

קישטה בד בעזרת חוט ומחט

יריד הקיימות

אירוע שבו מציגים רעיונות לשמירה על כדור הארץ

הערות שלי

1 בשבת אחת מצאה אלמה שקית ישנה בארון העליון של המרפסת. על השקית היה כתוב 'לתרומה'. בתוכה היה ז'קט ג'ינס כבד ודהוי, עם כתם צבע לבן על הכיס וקרע במרפק. 'זה היה של סבא', אמרה אמא. 'חבל, אף אחד כבר לא ילבש את זה'.

2 אבל אלמה הרימה את הז'קט לאור, ומשהו בה נעצר. הגזרה הייתה יפה, והבד היה כבד ואמיתי. אחרים ראו ז'קט ישן וקרוע. אלמה ראתה ז'קט שכבר חי חיים שלמים, ויכול לחיות עוד.

3 בערב היא צפתה בסרטונים על שדרוג ז'קטים. למחרת היא כיבסה את הז'קט בעדינות וכתבה רשימה: טלאי על המרפק ומשהו קטן על הגב. הדודה הלוחה לה מכונת תפירה ואמרה: 'מודדים פעמיים, גוזרים פעם אחת'. אמא ישבה לידה כל הזמן, כי עובדים עם מבוגר/ת בסביבה; מספריים חדות, מחטים ודבק – בזהירות ועל שולחן יציב; מגהץ, אקדח דבק חם או כל כלי חם – רק עם מבוגר/ת ובאישור.

תחנת עצירה: עצרו רגע: מה קרה עד כאן? מה לדעתכם יקרה עכשיו?

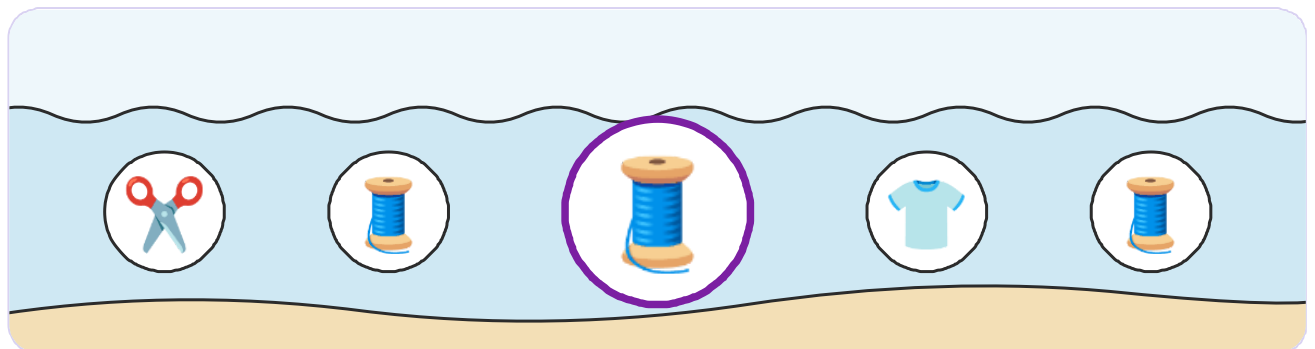

הזיקט של סבא (המשך)

4 לטלאי היה תפקיד מיוחד. בארון של אמא מצאה אלמה חולצה אדומה משובצת. 'גם זו של סבא, מהטיולים שלו', נזכרה אמא. אלמה גזרה ממנה ריבוע קטן ותפרה אותו מעל הקרע. על הגב היא רקמה גל כחול קטן, כי סבא תמיד סיפר על הים. העבודה לקחה שלושה שבועות. פעמיים היא פרמה ותפרה מחדש, ופעם אחת כמעט ויתרה.

5 ביריד הקיימות של בית הספר שאלה חברה: 'וואו, מאיפה קנית?' חברה אחרת אפילו רצתה לקנות את הז'קט. אלמה ליטפה את הטלאי האדום וחייכה: 'לא למכירה'. היא ידעה שז'קט דומה אפשר לקנות בכל חנות, אבל ז'קט כזה יש רק אחד.

6 בערב באה אלמה לסבא. הוא הביט בז'קט בשקט ונגע בטלאי. 'החולצה הזאת...!', אמר, 'בה טיילתי בצפון עם חברים, לפני חמישים שנה'. ואז הוא סיפר לה שעה שלמה על הטיול, על האוהל שנקרע ועל הבשר שנשרף. אלמה הבינה מה נותן לבגד ערך: הזיכרון, הסיפור והידיים שעשו אותו.

שאלות לפי עומק • יסודי

הז'קט של סבא

שם:

חלק א' - שחייה על פני השטח

בואו נשחה על פני המים ונמצא מידע שכתוב בסיפור.

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

1

איפה מצאה אלמה את הז'קט?

א בחנות יד-שניה

ג ביריד הקיימות

ב בשקית 'לתרומה' בארון במרפסת

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

2

ממה נתפר הטלאי על המרפק?

א מחולצה אדומה משובצת של סבא, מהטיולים שלו

ב מבד חדש שקנו במיוחד

ג משקית התרומה

איתור מידע

פני המים • כתוב בטקסט

3

מה קרה כשסבא ראה את הז'קט המשודרג?

א הוא לא זיהה אותו

ב הוא ביקש את הז'קט בחזרה

ג הוא זיהה את החולצה וסיפר על טיול בצפון

בדיקת פרטים

פני המים • כתוב בטקסט

4

נכון או לא נכון? סמנו ✓ בטבלה

המשפט	נכון ✓	לא נכון ✗
העבודה על הז'קט לקחה שלושה שבועות.	☐	☐
הדודה הלוותה לאלמה מכונת תפירה.	☐	☐
אלמה מכרה את הז'קט ביריד הקיימות.	☐	☐
על הגב רקמה אלמה לב אדום.	☐	☐

שאלות לפי עומק • יסודי

הזיקט של סבא (המשך)

אוצר מילים בהקשר

פני המים • כתוב בטקסט

5

השלימו את המשפטים בעזרת מחסן המילים

מחסן מילים: **טלאי** **גל** **מכונת תפירה** **מגהץ**

1. אלמה תפרה _____ מעל הקרע במרפק.

2. על הגב רקמה אלמה _____ כחול קטן.

3. הדודה הלוותה לאלמה _____.

חלק ב' - צלילה

עכשיו צוללים עמוק יותר: נחשוב, נחבר ונבין את מה שלא כתוב במפורש.

סימון בטקסט

צלילה • בין השורות

6

מסמנים בטקסט

- סמנו בצהוב את העצה שנתנה הדודה לאלמה.
- סמנו בירוק את כללי הבטיחות בעבודה עם כלים.
- סמנו בקו את המשפט שמראה מה אלמה ראתה בז'קט שאחרים לא ראו.

מיון וארגון

צלילה • בין השורות

7

מיינו: מה נכון לפי הסיפור, ומה לא נכון? (מיינו: סמנו ✓ בעמודה המתאימה)

הפריט	נכון ✓	לא נכון ✗
אלמה קנתה את הז'קט בחנות יד-שניה	☐	☐
הטלאי נגזר מחולצה של סבא	☐	☐
אלמה מכרה את הז'קט ביריד	☐	☐
סבא סיפר לאלמה על טיול בצפון	☐	☐
העבודה על הז'קט לקחה שלושה שבועות	☐	☐
אלמה עבדה לבד, בלי מבוגר בסביבה	☐	☐

שאלות לפי עומק • יסודי

הזיקט של סבא (המשך)

קישור מושגים

צלילה • בין השורות

8

מתחו קו בין הדמות למה שעשתה בסיפור

א. סיפר על הטיול בצפון	1. אמא
ב. ישבה ליד אלמה כל הזמן	2. הדודה
ג. רצתה לקנות את הזיקט	3. סבא
ד. הלוותה מכונת תפירה	4. חברה ביריד

מארגן גרפי

צלילה • בין השורות

9

השלימו בטבלה: איך נראה הזיקט לפני השדרוג, מה עשתה אלמה, ואיך נראה אחרי

לפני השדרוג	מה עשתה אלמה	אחרי השדרוג

חלק ג' - מעמקים

הגענו למעמקים: כאן תביעו דעה, תיצרו ותספרו על עצמכם.

העברה למקרה חדש

המעמקים • מעבר לשורות

10

מה תמר יכולה לעשות או להגיד לעצמה כדי להמשיך?

מקרה לבחינה: הכרית של תמר

תמר תופרת כרית מחולצה ישנה של אבא. כבר פעמיים התפר יצא עקום. היא כועסת ורוצה לזרוק הכול.

שאלות לפי עומק • יסודי

הזיקט של סבא (המשך)

שם:

כתיבה ונימוק

המעמקים • מעבר לשורות

11

איזה חפץ בבית שלכם מספר סיפור? אולי בגד, צעצוע או כלי של סבא או של סבתא. ציירו אותו וכתבו שלושה משפטים: של מי הוא היה, מה הסיפור שלו, ולמה הוא שווה יותר מחפץ חדש מהחנות.

כלי חוסן

המעמקים • מעבר לשורות

12

אלמה כמעט ויתרה. לפי עש"ן ד"ק היא יכלה לעצור, לכווץ ולשחרר שרירים, לנשום לאט, להגיד לעצמה משפט מחזק ולהמשיך קדימה. כתבו איזה משפט מחזק היא יכלה להגיד לעצמה.

שיח בכיתה

המעמקים • מעבר לשורות

13

מעגל שיח

- אלמה כתבה: 'מחיר זה מה שמשלמים בחנות. ערך זה מה שנשאר אחרי שהקופה נסגרת'. האם אתם מסכימים? איזה חפץ אצלכם שווה הרבה, אך על פי שהמחיר שלו נמוך?
- 'מיחזור שואל איך ניפטרים מזה, ואפסייקלינג שואל מה זה יכול להיות'. איפה עוד בחיים כדאי לשאול 'מה זה יכול להיות?' – בבעיה, בכישלון, בחברות?

שאלות לפי עומק • יסודי

הז'קט של סבא (המשך)

ייצוג חזותי

המעמקים • מעבר לשורות

14

ציירו את הז'קט של סבא אחרי השדרוג, עם הטלאי האדום והגל הכחול.

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו + כרטיס יציאה

בודקים את עצמנו

סמנו בכל שורה איך אתם מרגישים

עוד לא	בערך	בטוח/ה	
			אני יודע/ת להסביר מה זה לשדרג בגד יושן.
			אני יכול/ה לספר מה נתן לז'קט ערך מיוחד.
			אני יודע/ת לומר כללי בטיחות בעבודה עם כלים.

כרטיס יציאה

לא זורקים, משדרגים: אפסייקלינג • יסודי

שם:

כיתה:

תאריך:

1. דבר אחד שלמדתי מאלמה:

2. חפץ ישן שהייתי רוצה לשדרג הוא...

3. ז'קט כזה יש רק אחד, כי...

כמה נהניתי מהטקסט? 1 2 3 4 5

יצרה: רוית ראש בן ישי

לצלול פנימה • לא זורקים, משדרגים: אפסייקלינג • חוברת תלמיד ליסודי

